

VREDE EN VEILIGHEID ZIJN NIET GRATIS

Door Victor A.C. Remouchamps, Luitenant kolonel der artillerie (b.d.)

Militair en politiek analist

Het Westen soupeert nog steeds het niet meer bestaande vredesdividend op!

Het SIPRI¹ waarschuwt in haar rapport dat op 13 april 2015 is gepubliceerd: “de defensie-uitgaven in de wereld zijn vorig jaar voor het derde jaar op rij gedaald”. In 2014 is in de hele wereld voor 1,78 biljoen Amerikaanse dollars (1,68 biljoen euro) aan wapens en legers besteed. **Die daling komt geheel voor rekening van West-Europa en Noord- en Zuid-Amerika. In andere delen van de wereld nemen de defensie-uitgaven juist toe.** Zo groeiden in het Midden-Oosten en andere delen van Azië de uitgaven voor strijdkrachten en wapens. En dat geldt ook voor het oosten van Europa. In China schoten de defensie-uitgaven omhoog met 167 procent, in Saudi-Arabië met 112 procent en in Rusland met 97 procent”.

Uit deze tekst kan met enige armslag worden vastgesteld dat het Westen minder waarde lijkt te hechten aan het waarborgen van veiligheid en soevereiniteit dan niet- Westerse staten. Vooral de extreme verhoging van het Russische defensiebudget moet - gezien in het licht van de huidige ontwikkelingen in het oosten van de Oekraïne - Westerse politici tot bezinning dwingen over de onevenwichtige verdeling van de staatsinkomsten ten nadele van Defensie.

De extreme verhoging van het Russische defensiebudget is een bevestiging dat Putin zijn *Einkreisung*-paranoia tracht te compenseren met gebiedsannexaties in het oosten van Europa, volgens een scenario zoals in voorgaande artikelen is geschetst. Realisatie van Novorussiya zal de eerste en zeker niet de laatste stap zijn en gelet op de gebruikte retoriek ligt het in de lijn van de verwachtingen, dat een volledige of gedeeltelijke greep naar de Baltische regio een van de volgende stappen zal zijn. Het is juist daarom verontrustend te constateren dat EU en NAVO op een wel heel naïeve manier de destabiliserende effecten van Putin' s acties richting bepaalde lidstaten, voortdurend trachten te marginaliseren.

Die lakse, bijna laconieke Westerse instelling is zeker verontrustend voor de Baltische staten, omdat de “militaire maatregelen” die de NAVO met veel bombarie heeft aangekondigd, een hoofdzakelijk papieren karakter hebben en de daadwerkelijke positieve effecten pas op termijn (uitgedrukt in jaren en zeker niet in maanden) herkenbaar zullen zijn.

Relatieve apathie in de Baltische regio?

Merkwaardig genoeg lijken de Baltten door het aanschuiven aan de vergadertafels in Brussel het idee te hebben gekregen, dat hun veiligheidsproblemen voorgoed zijn opgelost. Opgelucht en tevreden hangen de politici in de drie Baltische staten in hun zetels achterover

¹ **Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI)** is een onafhankelijke internationaal instituut in Zweden, met als doelstelling het onderzoek naar conflicten, wapenbeheersing en ontwapening.

en die instelling wordt weerspiegeld in het percentage van het staatsbudget dat voor defensie-inspanningen is gereserveerd, zoals de onderstaande tabel laat zien:

- Letland heeft dit jaar besloten om zijn defensie-uitgaven te verhogen met 28 miljoen euro en komt vanaf volgend jaar op een magere 1 % van hun GDP. (GDP in 2014 was 23,8 miljard, 2015 geschat op 24,5 miljard. Defensie-uitgaven bedragen € 253,8 miljoen)
- Litouwen had het laagste percentage voor haar defensie uitgetrokken en heeft weliswaar de uitgaven dit jaar verhoogd, maar haalt voor 2015 slechts een magere 1.18 % van haar GDP (€ 424,5 miljoen)
- Estland is het enige Baltische land dat de defensie-uitgaven serieus heeft genomen en zelfs op de door de NAVO gewenste 2% van hun GDP zit. (€ 412 miljoen)²

Samenwerking luidt het devies

De strijdkrachten van de drie Baltische staten hebben min of meer een gelijksoortige opdracht. Enerzijds moeten “binnenlandse ordeverstoringen” meteen ingekapseld en geneutraliseerd kunnen worden m.a.w. initiatieven van Russische proxy bondgenoten, zoals in 2014 in de Donbas-regio het geval is geweest, moeten snel een effectief de kop ingedrukt worden. Anderzijds moeten de resp. staten beschermd worden voor invasies van buiten af. De Baltische staten denken dat zij in NAVO-verband vroegtijdig gewaarschuwd zullen worden voor een dreigende invasie en hun strijdkrachten dan in staat zullen zijn opmarcherende Russische strijdkrachten zo lang op te houden totdat de nieuwe NAVO flitsmacht een luchtoverwicht heeft kunnen afdwingen en er voldoende gevechtskracht is ontplooid om de Russische dreiging te ontmantelen. Dat heeft alleen een kans van slagen als de strijdkrachten van de Baltische staten in staat zijn te kunnen samenwerken en daarvoor is een hoge mate van mentale, operationele en materiële interoperabiliteit een absolute randvoorwaarde.

De beslissing om een Baltische en Oekraïens-Pools-Litouwse brigade van de grond te trekken, lijken signalen aan de buitenwereld te zijn, dat het de betrokken landen ernst is om hun soevereiniteit met hand en tand te verdedigen. Echter, de eerste optie heeft de onderhandelingstafel nog niet verlaten en de tweede is niet meer dan een hersenspinsel van de betrokken Defensie-ministers. Het is ook niet zo dat economische beperkingen intenties om samen te werken kunnen doorkruisen. Alle drie hebben een economische groei van meer dan drie procent. Hun staatsschuld is klein en hun begrotingstekorten vallen binnen de door de EU gewenste 3%. Wanneer de drie landen hun defensie serieus zouden nemen en daadwerkelijk 2 % van hun GDP zouden uittrekken, dan hebben ze gezamenlijk 1,62 miljard euro ter beschikking in plaats van de 1,09 miljard euro die ze vandaag de dag voor defensie uitgeven. Met dat extra bedrag zouden de drie landen **gezamenlijk** strijdkrachten kunnen uitrusten, die vermoedelijk wel in staat kunnen zijn om een Russische opmars te vertragen en militaire doelen te realiseren. De huidige gevechtskracht is daarvoor onvoldoende.

² Wanneer een Nederlandse lezer hoofdschuddend reageert op deze laatste paragraaf, vergeet dan niet dat Nederland alleen maar met creatief rekenen net de 1 % van zijn GDP voor defensie haalt!

Ontbrekende interoperabiliteit

Op dit moment is geen sprake van interoperabiliteit, waardoor een samenwerking op de grond de gewenste effectiviteit en doelmatigheid niet kan bereiken. De beschikbare helikoptervloot en het assortiment aan pantservoertuigen zijn daarvan treffende voorbeelden. Samen hebben de Baltische staten 18 helikopters van vijf verschillende typen!

Wat betekent vijf verschillende onderhouds- en opleidingssystemen. Estland heeft 44 CV 90 met een 35 mm boordwapen van Nederland gekocht; Letland heeft 123 stuks FV107(*Scimitar*) met een 30 mm boordkanon van Groot-Brittannië aangeschaft. Verschillende logistieke stromen, onderhoud, opleiding systemen en inzetmogelijkheden en geen opties om munitie uit te wisselen, is daarvan het gevolg. Litouwen heeft nog niet besloten om gepantserde grondplatformen te kopen, maar de kans is groot dat bij gebrek aan coördinatie er opnieuw een ander wapensysteem zal worden aangeschaft, zodat de huidige en toekomstige onderhouds- en opleidingsellende wordt versterkt.

Optimaliseren gevechtskracht

Het is bij politici en militairen van de Baltische staten blijkbaar nog niet doorgedrongen dat gezamenlijke aanschafinspanningen kunnen leiden tot het drukken van de kosten, waardoor financiële marges verruimd worden om andere gevechtskrachtbehoeftes te realiseren. Bijvoorbeeld voor de verwerving van artillerievuurmonden. De vuurmonden van Letland en Litouwen stammen nog uit de Sovjet-periode en zijn tussen 1941 en 1953 ingevoerd. Rijp voor het legermuseum. Estland is van plan om een gemechaniseerde houwitser te kopen. Schaft het land die kanonnen alleen aan, dan kunnen er maximaal 24 worden gekocht. Bij een gezamenlijke defensie-inspanning zouden de drie landen 72 van die kanonnen kunnen aanschaffen. De Zweedse *Archer*, de Franse *Caesar*, de Poolse AHS *Krab* of de Amerikaanse M109A7 zouden zelfs gedeeltelijk in de Baltische landen kunnen worden geassembleerd, hetgeen alweer tot een besparing zal leiden.

Wat de ondersteuning van het landoptreden betreft, lijkt - gezien de smalle beurs van de Baltische staten - een lichte tank zoals de Duitse AMAP-ADS een betere optie te zijn om het grondoptreden een vuist te geven, dan de zware MBT's (*Main Battle Tank* zoals de Leopard II). Die laatste is twee keer zo duur zijn en zou nauwelijks geschikt zijn voor een optreden in het voor meer dan dertig procent beboste gebied van de drie landen. Daarnaast kunnen luchttransportcapaciteit, luchtmobiele - en luchtlandingseenheden het grondoptreden een

groter bereik geven. Die opties ontbreken bij alle drie Baltische krijgsmachten, evenals moderne gevechtshelikopters.

Archer

Caesar

M107A

AHS Krab

Onder de huidige omstandigheden is - naast de verwerving van maritieme hoofdtrustingstukken - ook de aanschaf van luchtplatformen een kostbare zaak. Het realiseren van een adequate lucht-grond en lucht-lucht bescherming zijn taken die binnen NAVO-verband door andere lidstaten moeten worden gerealiseerd, zoals dat op bescheiden wijze nu vanaf de vliegbasis Siauliai in Litouwen gebeurt. Het geld kan dan beter worden besteed aan de aanschaf van een helikoptervloot met *multirole* heli's zoals de Amerikaanse UH-60 *Blackhawk* of de Europese NH90.

UH-60 Blackhawk

NH-90

Saab RBS 15MK3

Het verwerven van een capabele marine is een veel te dure investering, doch een effectief kustverdedigingsstelsel zou agressieve intenties van de Russische Baltische Vloot vanuit zee kunnen ontmoedigen en in voorkomend geval neutraliseren. Een voorbeeld is de Zweedse *Saab* RBS-15MK3. Een dergelijk stelsel moet worden aangevuld

en versterkt door een modern grondgebonden luchtverdedigingssysteem dat verschillende hoogtezones effectief kan afdekken. De drie landen hebben op dit moment alleen de beschikking over luchtverdedigingswapens met een kort bereik (4-6 kilometer hoogte, 6-8 kilometer afstand) zoals de *RBS 70*, de *Stinger* en de *Mistral*. Dat is te beperkt en moet voor grotere afstanden worden aangevuld met complementaire systemen als de *Patriot* en een dekkende 3-D doelopsporing resp. bestrijdingsmiddelen als UGV³, UAV⁴ en EO⁵-eenheid

De beschreven opties om de gezamenlijke gevechtskracht te optimaliseren, zijn natuurlijk niet limitatief. Er is een waslijst van wensen.

Samenwerking pure noodzaak om te kunnen overleven bij een gewapend conflict

Onder de huidige omstandigheden is Putins grootspraak dat “hij binnen een uur in Vilnius, binnen twee uur in Riga en Talinn aan de Baltische kust kan staan” geen echte bluf. Wanneer de drie Baltische landen er niet in slagen om tezamen met de landen uit de regio, zoals Polen en in de toekomst mogelijk Oekraïne, hun defensie te versterken, is de kans levensgroot dat ze in een komend conflict separaat worden verslagen en binnen een paar uur worden opgerold.

Bescherming van soevereiniteit kost geld voor het realiseren van samenwerking en het opkrikken van gevechtskracht tot het gewenste niveau van interoperabiliteit en verdedigingspotentieel.

³ Unmanned Ground vehicle (robot)

⁴ Unmanned Aerial Vehicle (drone)

⁵ Electronische oorlogvoering